

Kompleks PTSD efter seksuelt misbrug

Ved Sabina Palic

Seksuelle overgreb – forebyggelse og behandling

Videnscenter for Psykotraumatologi

11. januar, 2013

BAGGRUND

Hvad er kompleks PTSD?

- Judith Herman foreslog i "Trauma and Recovery" (1992), at man brugte betegnelsen til at beskrive omfattende psykiske skader, som optrådte hos incestofre og veteraner, der havde oplevet langvarig og omfattende eksponering til noget livstruende.
- Diagnosen (DESNOS) er ikke anerkendt af DSM-IV (1994), men omtales som en "associated feature" til PTSD.
- ICD-10 har en diagnose (F62), beskriver personlighedsforandringer efter langvarig udsættelse for traumer af katastrofeagtig karakter (KZ lejre, tortur, krigssejlere, naturkatastrofer)

Grundtanken bag kompleks PTSD

- Omfattende og langvarig samt tidlig traumatisering adskiller sig fra "enkelstående" eksponering ved, at mange forskellige modaliteter og funktioner påvirkes / skades:
- Følelsesliv, kognition, interpersonelle relationer (tilknytning), kropsfunktioner, værdisystemer, selvopfattelse mm
- Det er ret vanskeligt at sammenfatte i én ICD-10 diagnose og ville i DSM-IV indebære brugen af en håndfuld diagnoser
- Mange komorbide diagnoser giver en risiko for at den traumatiske sammenhæng glider i baggrunden
- Svært at planlægge behandling

Områder i kompleks PTSD

I) Ændringer i regulering af affekter og impulser:

- Affektdysregulering, problemer med modulering af vrede, selvdestruktive og selvskadende adfærd, problemer med modulering af seksuel adfærd, selvmordstanker

II) Ændringer i bevidsthed og hukommelse (dissociation):

- Amnesi, depersonalisation og derealisering, tab af sammenhængende selv-oplevelse og selv-kontinuitet.

III) Somatisering:

- Kroniske smerter, problemer med fordøjelsessystemet, problemer der ligner hjertekar sygdomme, konversionssymptomer, seksuelle symptomer.

Områder i kompleks PTSD

IV) Ændringer i selvopfattelse:

- Ineffektivitet, kronisk skyldfølelse, skam, permanent skadet personlighed.

V) Ændringer i relationer til andre:

- mistillid til andre, gen-vikitimsering, vikitimisering af andre.

VI) Ændringer i meningssystemer:

- fortvivlelse og håbløshed, mangel på varige overbevisninger eller værdier

(APA, 2000)

PTSD og kompleks PTSD

- Et antal undersøgelser har fundet at de fleste personer med Komplex PTSD også har PTSD.
- Det er forståeligt, da der er et mindre symptom fællesskab (dissociering / genoplevelse)
- Begge har traume-eksponering som ætiologisk faktor
- Personer med Komplex PTSD har sværere PTSD symptomer end personer med "almindelig" PTSD
- Komplex PTSD er mere gennemgribende i forhold til personlighedsfunktion og funktionsnedsættelse (rummer desuden selvdestruktion, risikoadfærd, somatisering og svær dissociation, samt læderet selvopfattelse og tab af livsanskuelse).

Hvordan kan man måle KP?

- Der er i dag kun én gylden standard:
- SIDES Interview
- SIDES-SR (spørgeskema bruges men ikke valideret)
- SIDES undersøger seks områder i DESNOS syndromet (affekt-dysregulering, dissociation, somatisering, læderet selvopfattelse og verdensanskuelse samt interpersonelle problemer)
- Den scores efter en algoritme, baseret på sværhedsgrad for de enkelte symptomer og antal tilstedeværende symptomer indenfor hvert domæne.
- Interviewet er afprøvet som "field trial" ifm DSM-IV, men metodikken har ikke udviklet sig siden.

Måleproblemer i SIDES

- Faktoranalyser viser en ustabil struktur, idet de forskellige symptomer ”flytter rundt” på en uforudsigelig måde i forsk. undersøgelser
- Målingerne er måske afhængig af de klientgrupper, der undersøges, måske også af kulturelle forhold
- KP symptomer ligner symptomer fra andre psykiatriske lidelser og udredning kræver en stor differential diagnostisk viden.
- Måske er de valgte cut-off scores i algoritmen for tilfældige
- Mange, der kun opfylder kravene til 4 eller 5 domæner, har ofte lige så store funktionsproblemer som de, der opfylder alle seks

HVAD VED VI?

UNDERSØGELSE AF KOMPLEKS PTSD I DK

Hvad kendetegner incestofre, der går i behandling? (n=69)

- Overgrebene starter, når de i gennemsnit er 6,2 år
- Overgrebene varer i gennemsnit 44 måneder
- Overgrebene afsløres, når ofret er 23 år (gennemsnit)
- Gerningsmand faderen: 43%
- Gerningsmand stedfaderen: 12%
- Gerningsmand et voksent familiemedlem: 28%
- Gerningsmand en anden voksen: 34%
- Gerningsmand søskende: 8%
- Gerningsmand moderen: 1%
- Flere gerningsmænd (ved samme lejlighed): 7%
- Politi anmeldelse: 12%
- Gerningsmand dømt: 6%

Flere kendetegn

- Gennemsnitsalderen for behandlingsstart var 32 år
- Incestofrene havde i gennemsnit været udsat for 4,6 forskellige slags krænkelser; de vokser op i en seksualiserende familie, hvor de krænkes på mange forskellige måder (tiltale, porno, berøring, overværer sex) ud over de direkte kropslige overgreb
- I tilgift havde de også oplevet omsorgssvigt (63%), mistet et familiemedlem (40%), blevet overfaldet (32%), voldtaget (28%), fysisk mishandlet (27%) og truet med et våben (20%).

Tilknytningsmønstre

	Incest	Kontrolgruppe
■ Sikker	10%	88%
■ Overinvolveret	17%	6%
■ Distancerende	15%	6%
■ Ængstelig	58%	0%

Kompleks PTSD hos danske incestofre fra Incestcenter Fyn

■ <i>Antal områder</i>	<i>n</i>	<i>frekvens</i>
■ 1	1	1.9 %
■ 2	1	1.9 %
■ 3	5	9.4 %
■ 4	9	17.0 %
■ 5	23	43.4 %
■ 6 (DESNOS)	14	22.4 %
■ Total	53	100 %

Kompleks PTSD og PTSD overlap

	+DESNOS/ +PTSD	+DESNOS/ -PTSD	-DESNOS/ +PTSD	-DESNOS/ -PTSD	DESNOS total	PTSD total
Number	12	2	28	11	14	40
Prevalence	22.6 %	3.8 %	52.8 %	20.8 %	26.4 %	75.5 %

Kompleks PTSD og andre faktorer

- KP hænger i dette studie forbløffende lidt sammen med en række demografiske forhold (kun lav grad af uddannelse) og traumeforhold (type af overgreb og situationsfaktorer)
- Det samme gør sig gældende for en række andre psykologiske mål, hvor vi ville forvente signifikante sammenhænge (tilknytning, kontrol, somatisering, skyld og skam, social støtte)
- Det kan skyldes en for lille gruppestørrelse, for stor homogenitet hos incestofrene (de har store problemer på mange livsområder) og muligvis det anvendte redskab

En sammenligning med andre kliniske grupper

- I en validerings undersøgelse af MCMI-III fra 2003 (Elklit & Simonsen), hvor 132 incestofre - også fra Incestcenter Fyn - blev sammenlignet med mange andre patient- og klientgrupper (inklusive de psykiatriske patienter), viste det sig at incestofrene scorede højest på næsten alle dimensioner for kliniske lidelser (undtagen misbrug) og personlighedsforstyrrelser

Hvad kan vi bruge det til?

- I et antal studier af stofmisbrugere, prostituerede, etnisk fordrevne flygtninge, udsat for omsorgssvigt, fysisk mishandling, incest, finder vi høje forekomster af kompleks PTSD
- PTSD er for snæver en diagnose til at opfange de problemer, som tidligt misbrugte og langvarigt og voldsomt traumatiserede har
- En løsning ville være at lave en fyldig diagnostisk udredning, som vurderer mange forskellige samtidige (kliniske og personlighedsmæssige) lidelser, som tager sit udgangspunkt i kortlægning af traumerne ("trauma informed services")

Perspektiver

- Dette stiller krav til psykologer, som er vanskelige at indfri på institutioner, som måles på effektivitet (antal behandlede klienter med et givet timeloft)
- Det stiller også krav til behandlingen (er den god nok?)
- Måler vi fremskridt i behandlingen? (og er det de rigtige ting vi måler på? Bruger vi redskaber, som er pålidelige og gyldige?)
- Konsekvenserne ved mangelfuld udredning for KP er ”cyklen rundt” i kommunale systemer.
- Store individuelle omkostninger ved at ”falde igennem i systemet”.
- Praksis har brug for forskning til at skabe bedre rammer for de svageste grupper med svær traumatisering

**HVAD ER DET NÆSTE
SKRIDT?**

Næste skridt

- Der etableres i år to nye rådgivningscentre for incestramte i København og Århus efter ”Fynsmodellen” betalt af satspuljemidler
- Disse centre skal evalueres af Socialstyrelsen og det forventes at de bruger/fortsætter med at bruge systematiske evalueringer
- Hermed er der skabt en basis for at der kommer en større vidensopsamling i løbet af nogle år
- Denne kan bruges til at videreudvikle forskellige behandlingsmetoder på et evidensbaseret grundlag

**TAK FOR
OPMÆRKSOMHEDEN**